

Politisk spjøldur

Í einum lesarabrævi herfyri í onkrum blað varð mint á, at Jóannes Patursson í síni tíð varð róptur »nihilistur« av mótstøðumonnunum.

Vit kunnu saktans flenna at tí í dag, tí sjálvandi er tað vitleyst at kalla Jóannes Patursson nihilist í tí týðningi, ið vanligja verður lagdur í hetta orðið, hann var alt annað. Men tað var heldur ikki tað, sum hevði áhuga, um Jóannes Patursson var nihilistur ella ikki.

Mótstøðumenn roknaðu við, at fólk av sær sjálvum, ómedvitandi, straks tengdu hetta saman við terror, dráp, gudloysi. Tað, sum hevði teirra áhuga, var at fáa sumt av tí, sum fólk ímyndaðu sær, tá tey hoyrdu orðið »nihilist«, heft upp í Jóannes Patursson, og soleiðis fáa hann gjørdan til ein gudleysan samfelagsniðurbótara.

Hetta er bert eitt dømi av mongum um, hvussu orð, ið eina ferð hava havt ein ávísan meira ella minni væl avmarkaðan týðning, sum frálíður kunnu brúkast ikki í síni upprunaligu neyvu merking, men sum spjaldur á so at siga øllum, sum onkursvegna brýtur frá í samfelagnum.

Hetta er sjálvsagt serliga galdandi innan fyri politikk og propaganda. Politisk orð hava umframt ta neyvu, avmarkaðu merkingina oftast eisini eina fitta barlast av teimum ymiskum kenslunum, sum hjá ymiskum fólki birtast av hesum orðum. Sjálvt tá tvey fólk brúka sama orðið og meina tað sama, er munur á, hvørjar kenslur knýttast at hesum orði. Ein fascistur og ein kommunistur kunnu báðir brúka orðið »fascisma« í tí neyva týðninginum, men tað er ein dekan munur á, hvørjar kenslur hetta orðið vekur hjá teimum.

Vandin er ofta, at ov nógvur dentur verður lagdur á tann kenslubarna týðningin av orðunum, so nógvur, at aðaltýðningurin kann hvørva, so at eftir eru orð, sum einki veruligt innihalda hava ella, sum er uppaftur verri, bara hava ein kensluberandi týðning. Til endans verður so ofta orðið mistikið fyri veruleikan, sum liggur til grund fyri tí.

Okkara politiska málbrúk yður við soverðnum orðum.

Eitt orð sum »demokratí« hevur ongan týðning yvirhøvur, uttan tú veitst, hvør tað er, sum brúkar tað.

Og hvat merkir orðið »sjálvstýri« í grundini á føroyskum?

»Liberalur« er helst hjá

nógvum føroyingum eitt sera positivt orð, í hvussu er eru nógvir, sum fegnir vilja eita »liberalir«. Men í Suðrafrika og nógvastaðni í USA er tað næstan líka ljótt sum »kommunistur«.

Og vit vita frá søguni, hvussu slik orð kunnu brúkast um alt og einki.

Í Týsklandi undir nazistastýrinum kundi »jodi« brúkast um nógv. Um tann, sum tað varð brúkt um, ikki altið var jodi, hevði minni at siga.

Í oyrunum á teimum flestu verður »kosmopolittur« helst oftast uppfatað sum nakað rósandi. Kortini vórðu fyrst í 1950-unum nógv fólk í Sovjetsamveldinum ikki bara søgd at vera, men »kosmopolittar«, og summi av teimum vórðu tikin av døgum fyri tað.

Tann størsti vandin við slikum orðum er, at orðið til endans verður sett í staðin fyri sjálvstøðuga meting og hugsan. Tær nýtist ikki hugsa sjálvur, tá tú hevur soverðin fitt spjøldur, sum tú kanst binda upp í ein og hvønn.

Á okkara leiðum tykist »kommunistur« vera mest brúkt spjaldrið. Um tann, sum tað verður brúkt um, er kommunistur ella ikki, hevur líka litlan áhuga, sum tað hevði at fáa at vita, um Jóannes bóndi var nihilistur. Tað, sum um ræður, er at fáa ávísar, meira ógreiðar merkingar av hesum orði heftar upp í summi fólk.

Og tá so orðið so við og við hevur mist allan veruligan týðning, tá kann »kommunistur« sleingjast eftir einum og hvørjum, tú onkursvegna hevur fingið pikk til — annaðhvørt hann so er kommunistur ella ikki — eins og »jodi« varð brúkt í Nazitýsklandi, »kosmopolittur« í Sovjetsamveldinum undir Stalin, »revisionistur« av nógvum kommunistum o.s.fr.

Hvørjar avleiðingar hetta kann hava, fingur vit eitt dømi um, tá McCarthyism herjaði USA og í mong ár eitraði samfelagslívið og múlabant nógvur av teimum bestu amerikanarunum. Hon fekk vinmann at geva vinmann upp til yvirvaldið, fekk fólk at koma við teimum ótrúligastu ákærunum o.s.fr. (um hetta fær onkran at hugsa um rættarmálini í Moskva í 1930-unum, er tað ikki so lógið, fyri ein part er tað nakað av tí sama, sum býr undir).

Tann hysteriska ósingingin, sum í seinastuni er farin um oyggjarnar sum eitt

ódnarveður, hevur ikki sort av hesum sama í sær.

Og hon hevur eisini nakað annað í sær, sum ofta eyðkennir slikar rørsur: tess meira tær berjast móti einum veruligum ella óveruligum figginda, tess meira taka tær alt tað upp, sum er andstyggiligt hjá figgindanum. Í bardaganum móti figgindanum gerast tær meira og meira líkar hesum sama figginda.

Vit sóu, hvussu McCarthyism tók meira og meira av stalinismuni til sín, vit siggja, hvussu okkara heimligu andsfelagar hjá McCarthy í síni einoygd fanatismu og intoleransu gerast alt meira líkir tí rørsu, teir siga seg berjast imóti.

Og vit hava dømir um heil lond, sum eru merkt av hesum fyrbrigdi.

Tann vesturtýska lógin um »Berufsverbot«, sum ger, at fólk við ávísam

politiskum áskoðanum ikki kunnu fáa arbeiði, minni ikki heilt litið um viðurskiptini í Eysturtýsklandi, har ein og hvør, sum mutar imóti, beinan vegin verður arbeiðsleysur, um ikki okkurt, sum verri er.

Tað forvitnisliga í hesum viðfangi er, at fittir partur av teimum, sum nýliga eru vist úr Eysturtýsklandi ella rýmd av frium vilja, júst vóru komin inn undir »Berufsverbot«, um tey høvdu livað í Vesturtýsklandi. Atfinningar nar bæði móti tí eysturtýska og vesturtýska stýrslagnum koma fyri ein part frá sama slagi av fólki, og í hvørjum landi verður hetta tolt.

Í sínari ræðslu fyri kommunismu, fyri Eysturtýsklandi, er Vesturtýskland meira og meira í ferð við at taka eysturtýskar siðir upp.

Og at døma eftir tí, sum

verður bjóráð saman á onkrum blaðstjórnum og sett fram í summum lesarabrevum, kundi okkurt bent á, at hesin vesturtýski hugsunarhátturin heldur ikki er ókendur í Føroyum.

Johnny Thomsen

nihilistur: serliga brúkt um viðgongdar kollvelt-ingarmenn í Russlandi í 19. öld, sum ætlaðu at fremja fullkomiliga oyðilegging av verandi samfelagsskipan; ofta í leysari merking um ein, ið avnóktar virðið av øllum verandi politiskum stovnum, avnóktar virðið av allari religion, av øllum morali.

kosmopolittur: heimsborgari; ein, sum er so væl kendur við mentan og siðir um allan heim, at hann hevur slept øllum tjóðskaparligum fordómum.

McCarthyisma: nevnt eftir amerikanska senatorinum Joseph McCarthy (1909—1957); tann politikkur, sum varð førður í 1950-unum í USA, har nógv fólk á sera veikum grundarlag vórðu ákærð fyri kommunismu ella fyri at hava samhug við kommunismuna.

Heimaskiparaprógv í Suðuroy

Um nóg nógvir tekna seg, verður kvøldskeið til heimaskiparaprógv í Vági í vetur.

Undirvísingin verður fyriskipað av Suðuroyar HF skeiði í samstarvi við Føroya sjómansskúla.

Tilmelding á tlf. 73202.

Suðuroyar HF skeið

Radarsimulatorskeið

Á Føroya Sjómannsskúla byrjar 5 daga skeið í nýtslu av radar til navigering og fyrirbyrging av samanstoyti mánadagin 24. okt. 1977 kl. 15.00.

Í mesta lagi 8 kunnu taka lut í hesum skeiði.

Áhugaðir eiga at siga frá sum skjótast.

Føroya Sjómannsskúli

Fotosatsur

Skjót avgreiðsla.

sosialurin

tlf. 11820 og 14720

Sjúkrasystur

Suðuroyar Sjúkrahús, 3880 Tvøroyri, søkir sjúkrasystur til náttavakt eina viku um mánaðin (56 tímar).

Umsókn verður at senda til fyrirstøðukvinnuna.

Suðuroyar Sjúkrahús
3880 Tvøroyri

Tollarastørv

Tvey-størv sum tollarar ávikavist í Fuglafirði og Saltangará eru leys at søkja. Størvini eru ikki tænastumannastørv, men verða lønt samsvandi 11.—14. lønarrámmu í tænastumannalógini. Nærri upplýsingar um størvini fáast frá Føroya Gjaldstovu. Umsóknir við møguligum viðmælum verða at senda Føroya Landsstýri innan 1. november í ár.

Føroya Landsstýri

Tilboð

Arbeiðið við at koyra skúlabørn millum Hvítanes og Hoyvík er leyst at søkja.

Skrivlig tilboð verða at senda kommununi skjótast.

Allar upplýsingar fáast við at venda sær til kommunuskrivstovuna, tlf. 12934.

Tórshavnar uttanbíggjar
kommuna